

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס המלוכה בישראל המקראית

שון-זליג אסטר, תנ"ך

Kingship and Monarchy in Biblical Israel

08-6600-01

הרצאה

סוג הקורס:

2

היקף נ"ז:

תשפ"ה

שנת לימודים:

א

סמסטר:

ג' 12:00-10:00

יום ושעה:

אחרי השיעור ובתיאום

שעת קבלה:

Shawn-Zelig.Aster@biu.ac.il

מייל מרצה:

קישור לאתר מודל:

תיאור הקורס ותוצרי למידה

תקציר הקורס

הקורס יתמקד בתקופה שבין ההתנחלות לגלות וישלב גם עיונים במקרא וגם עיון היסטורי. הקורס יציף את הבעיות ההיסטוריות הקשורות לכינון המלוכה בישראל ואת האתגר הרעיוני של המלוכה, המשתקף בספרות הנבואה.

תוצרי הלמידה

1. הלומדים יתארו את הרקע ההיסטורי והרעיוני במסגרתו הוקמה המלוכה בישראל, כולל הרקע ההיסטורי-רעיוני של מלוכה בכנען בתקופה הכנענית (הברונזה המאוחרת).
2. הלומדים יעריכו את העדויות ההיסטוריות לתהליך כינון המלוכה בישראל, הן על בסיס החומר המקראי והן על בסיס החומר הארכיאולוגי.
3. הלומדים ינתחו את גישת נביאי ישראל לכינון המלוכה ואת הבעיות שהנביאים זיהו במוסד המלוכה.
4. הלומדים ישקלו את משמעות הלקחים ההיסטוריים לימינו. המרצה איננו מתכוון לנסות לעצב את דעותיהם הפוליטיות של הסטודנטים, מפני שאין מקום באקדמיה לניסיונות לכפות דעות פוליטיות של המרצים על הסטודנטים.

למידה פעילה – תכנון מהלך השיעורים:

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת
1	הרקע לרעיון המלוכה במכתבי אל-עמרנה	הסטודנטים יקראו בקבוצות חלקים מן המכתבים ויבינו את השיטה הפוליטית הנהוגה בכנען הכנענית	קטעים נבחרים מתוך מכתבי אל-עמרנה, בתרגומה של צ' רייני, למלך אדוני (מוסד ביאליק)
2	רעיון המלוכה המקראי המשתקף בשירת הים	במטלת הכנה בבית, הסטודנטים ינתחו את תפיסת המלוכה המשתקפת בשירת הים	Baruch Halpern, "Parts of Exodus Written within Living Memory of the Event", <i>Biblical Archaeology Review</i> 2003, https://library.biblicalarchaeology.org/article/eyewitness-testimony/ Baruch Halpern, "The Resourceful Israelite Historian," <i>Harvard Theological Review</i> , 76 (1983): 379-401

	עם זו המשתקפת במכתבי אל- עמרנה		
אדם זרטל, "בארץ הפרזי והרפאים: על ההתנחלות הישראלית בהר מנשה", מנוודות למלוכה , בעריכת ישראל פינקלשטיין ונדב נאמן, (יד-בן-צבי, תש"ן), עמ' 100-53 https://kotar.cet.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=20577979#8.6064.6.default	הסטודנטים יקראו חלקים מן הדין הארכיאולוגי של א' זרטל ויבינו איך הפריסה הדמוגרפית קשורה לרעיון המלוכה	היעדר המלוכה בתקופת ההתנחלות	3
אברהם פאוסט, "מכפרים לממלכה: מבט מהכפר על ראשית המלוכה בישראל", קתדרה 94 (1999): 32-7 משה גרסיאל, "העימות הספרותי הסמוי בין שמואל הנביא, חניך שילה ותושב רמה, לנתן, נביא חצר המלוכה הירושלמית", חידושים בחקר ירושלים 16 (2010): 99-73	בבית, הסטודנטים יקראו את פרקי הסיום של ספר שופטים ופרקי המבוא לספר שמואל ויבינו איך פרקים אלה יוצרים רקע לסיפור המלוכה, על בסיס הארכיאולוגיה	גישת ספר שופטים וספר שמואל לרעיון המלוכה	4
שמואל אברמסקי, "לתפיסת המלוכה בספר שמואל ולרקעה ההיסטורית", בית מקרא כ (תשל"ה): 128-87	הסטודנטים יכינו בבית חיבורים בנושא חשיבות הרקע ההיסטורי המשתקף במכתבי אל- עמרנה והקשר בין המכתבים לבין תפיסת המלוכה בשמואל א פרק ח	רעיון המלוכה המשתקף בשמואל א פרק ח והיחס בינו לבין תפיסות המלוכה הכנענית	5
עמוס פריש, "הדים בספרי נביאים לאיסורי 'חוק המלך' שבספר דברים", עיוני מקרא ופרשנות ז (תשס"ה): 281-263	הסטודנטים יכינו חיבורים המעמיתים בין חוק המלך	חוק המלך בדברים יז, כנסיון לבדל את	6

	לבין תפיסת המלוכה במכתבי אל-עמרנה	תפיסת המלוכה הישראלית מתפיסות מלוכה בכנען	
מיכאל אביעוז, "השתקפותו של חזון נתן בספר שמואל", עיוני מקרא ופרשנות ט (תשס"ט): 166-143	הסטודנטים יכתבו חיבורים בנושא הניגוד בין תפיסת המלוכה המשתפת בברית עם דוד לבין המציאות ההיסטורית בישראל המקראית	הברית עם דוד בשמואל א פרק ז	7
David Ussishkin, "Jezreel, Samaria and Megiddo: Royal Centres of Omri and Ahab," <i>Vetus Testamentum Supplements</i> 66 (1997): 351-364 Additional bibliography for each site	הסטודנטים יבחרו אחד מן האתרים: יזרעאל, מגדו, חצור, ושומרון ויציגו בכיתה מצגת קצרה בנושא התמורות שעברו על כל אחד מן האתרים מהמאה העשירית לתשיעית לפנה"ס	מלכות בית אחאב בישראל כממשך תפיסת המלוכה המשתקפת בתיאורי שלמה	8
Wm. Schniedewind, <i>Tel Dan Stela. BASOR</i> 302 (1996): 75-90. Shawn Zelig Aster, "The Function of the City of Jezreel and the Symbolism of Jezreel in Hosea 1-2", <i>JNES</i> 71 (2012): 31-46, DOI 10.1086/664451	בבית, הסטודנטים יקראו את פרקי המרד של יהוא ויבינו את הרקע ההיסטורי הסבוך למרד זה	מרד יהוא והשינוי ברעיון המלוכה	9-10
קטעים מתוך מ' כוגן, אסופת כתובות היסטוריות (מוסד ביאליק, תשס"ג) Shawn Zelig Aster, "Israelite Embassies to Assyria in the First Half of the Eighth Century," <i>Biblica</i> 97 (2016): 175-198	הסטודנטים יכינו טבלה כרונולוגית של ימי	המלוכה הווסאלית בישראל	11

	ירבעם בן- יואש על בסיס האזכורים בכתובות האשוריות, כהכנה לדיון	בשלהי ימי בית יהוא	
J. Andrew Dearman, <i>The Book of Hosea</i> (Grand Rapids: Eerdmans, 2010), Introduction עמוס פריש, "שובה ישראל עיון בנבואת התשובה של הושע (יד 10-2) בעקבי המילה המנחה שו"ב, "עיוני מקרא ופרשנות ט (תשס"ט): 230-217	הסטודנטים יתבקשו להציג קטעים קצרים מספר הושע בשיעור ולהציג את הביקורת המצויה בהם נגד המלוכה בימיו של הנביא, על רקע הנלמד בשיעור	גישת הנביא הושע לתפיסת המלוכה	13-12
		שיעור חזרה	14

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלימודה

הערכה מעצבת

כל סטודנט יגיש לפחות שני חיבורים באתר הקורס בהתאם למטלות הנ"ל, ויציג לפחות שתי מצגות בשיעור בהתאם להוראות הנ"ל.

ציון סופי

ארבע המטלות הנ"ל: 50%

מבחן מסכם עם חיבורים קצרים: 50%

דרישות הקורס

הסטודנטים חייבים להיות נוכחים בלפחות 11 מתוך 14 השיעורים, ולהגיש את המטלות הנ"ל עד לסוף תקופת ההוראה בסמסטר. מטלות לא תתקבלנה לאחר סיום ההוראה.

דרישות קדם

היכרות מספקת עם התנ"ך ותולדות תקופת התנ"ך נדרשת. סטודנט שלא קרא אף פעם את ספרי שמואל ומלכים אינו יכול ללמוד קורס זה.

ביבליוגרפיה: תכנים עדכניים לעיון בקריאה, צפיה והאזנה

כנ"ל